

CURIERU ROMANU

Pretul prenumeratiei pentru Curierul Român împreună cu Buletinul Oficial, este de doi galbeni pe an; iar in parte unul quâte un galben.

Abonarea se face in Bucuresti, la

Gazeta

POLITICA, COMMERCIALA
,SI
Litterară.

Redactie si la D. Iosifu Romanova; la judece la CC. Cărmuiri si la DD. Profesori.

Această fôie eae de doê ori pe septemână, Martea si Sâmbăta, iar Buletinul de patru ori.

ANUL XVIII. N°. 76.

BUCURESCI.

MARȚI, 1 OKTOMBRIE 1846.

BOEMIA.

Praga, 18 Septembrie. Generoasa cerere a dietei Boemice, de a luă nobilimea asupra și a cincea parte a contribuției cu cât pleata țeranii mai mult de cât boerii, se priimi în Viena, de unde și sosi prin kancelaria kurții ordinul spre a se pune hotărîrea în lucrare, însă deokam dată numai pe un an.

Insemnătăm că în Boemia, kum și în toate celloalte provinciei alle monarșiei (afară de Ungaria și Transilvania) nobilimea plătește contribuție (birul), ka și cel mai prost țeran, dar în Boemia boerii plătau ku o așincea parte mai puțin de cât țășteni și țeranii; pe viitor vor plăti asemenea toți. Să nu kreardă cinevâă că acea așincea parte è puțin în Boemia; kăci la unii proprietari bogăți ațeastă 1/5 se suie și pînă la 15 sau și 25 florini argint. „Si totuși ei priimi. ră sarcina ațeastă de bună voie, numai kăș ușureze pe sârșime, pe bieții proletari. Akum boerii mai kibzuesk, kum s'ar puteă întrebuința prisosul contribuției mai ku folos, ka iarșși s'ar dea lukru și hrană tot sârșimei prin keltueala ce vor face. Unii kred că din acea așincea se vor plăti dasklîi de sate mai bine, se vor deskidde skoale mai multe, se vor întreprinde zidiri mari spre a da de lukru oamenilor. Să trêaskă nobilimea Boemilor! (Gaz. de Trans.)

ITALIA.

Roma, 12 Septembrie. După raporturile oficiale publicate de jurnalele Florenției, sunt peste 8000 de lokuitori din Maremmele Toskane karii au ajuns în stare de cerșetori în urmarea kutremurului de pămînt din 14 August trecut. Marele dukă, în solicitudinea sa paternă, așintă la toate mizloacele putincioase spre a îndulci soarta ațellor nenorociti. A eșit afară un reskript în kare se kuprinde că suberannul ațesta vrea să dreagă ku kieltueala sa toate kasele ce sau strikat sau s'au dărîmat, și că țeara nu se va îngreună ku v'ro altă puoș datorire; zisul reskript deklară către ațestea că lokuitorii Orșianului, ai Guerdistallului, ai Monteskidigului, ai Lorențanei, ai Kasertei, ai Ripabellei, ai Krespirei, ai Faugliei,

ai Leinei și ai lui San Regolo nu vor plăti impoșție pînă la 1848. Toți ațeia karii au trebuință de materialuri de konstrukție, nesuppose la taksă, și-le pot adduce dela portul liber al Livurnei.

REPUBLICA CRACOVIEI.

Dela Frontierele Rusiei, 16 Septembrie. Se skrie dela Sant-Petersburg că kurtea Rusiei a adresat la cello doș kurți mari alle Germaniei niște komunikății după kare se poate kredde ku siguranță că peste puțin se va face kurților Londrei și a Parisului, prin cello trei puteri protektoare a vekiê Republice a Krakoviei, niște propunerii pentru kestiunea polonesă în general și pentru republika Krakoviei în partipular. (Gaz. uni. d'Augsbourg.)

KAUSA ROMÂNȚ.

(Urmare.) *

În vremile vekî arșrarea patriei au fost o îndatorire esklusivă a nobilimei (dekr. lui Andreiu II. art. 5. Verbeți I. §. 5 etc.). Va ce é mai mult, mai marii noștrii nobilitatea nu o sokotia ka noi astăzi a sta în privilegiul de a nu da dare, și deadreptul în arșrarea patriei și în nitejie; (vezi prefața la kart. D. K. H. ce au tipărit'o soșietatea erudită din Peșta, pag. 4) kăci lor leau fost mai skumpă patria, ei s'au interesat mai mult de pațea ei, lor leau zăkut mai adănk la inimă a ei înflorire. Frumos veak! kare au arș pentru totdeauna, veakul adeșrătului patriotismu, și a faptelor eroice. Tu, leagănul și totdeodată și mortăntul gloriei magiare! Pemășita de astăzi nu și poate aduce aminte de tine făr a nu plînge. Astăzi străinii arșă patria, sau și patrioți de ațeia, karii afară de nekazuri, altă n'au nimic. Skurt, miliția în zilele noastre este arunkată peste tot pe umerii sârșimeii. În vremile vekî nobilimea nu odată au fost silită să dea și ajutoriu bănesk, ka și ceilalți. Pușinii deregștori se putea ușor plăti din lada contribu-

*) Bezi N° 74.

ției. Astăzi nobilimea nu dă nici măcar o para, ba încă se plutește pe sine și pe mulțimea amplexurilor cu banii ațelora, kari de către ea sânt judecați sau la bețe sau la surgiun (esil). Skurt, contribuția și purtarea greutăților în vremile aceste mai puoș au căzut numai asupra clasei celei mai neavute. Fațerea legilor prekur și administrarea lor astăzi ka și în vremile cele mai vekî au ramas esklusive numai în mâna privilegiaților. În privința aceasta dar soartea lor nu s'au fâkut mai rea, ci ea este și astăzi tokma în ațea stare, în care au fost ku câte-va veakuri mai înainte.

Să privim akum la mijloacele materiate ale vieții. Kum s'au căștigat odinioară ațelea, și kum se căștigă astăzi? Sarea se kumpără astăzi ku un pret închinat și înșesit mai mare dekât în vremile vekî; dar dakъ vom lua la băgare de seamă, kă în timpurile vekî pe la bășaguri sărbătorea kărta sare în dar! Asupra nobilimei însă s'au mai revărsat țeva folos și din ațeașta, dar asupra sărbătorei nimic. Lemnele dealungul țării înțep a se țări și a amenința ku lipsă din pricina relei ekonomii și a neregulatului pândărit, kare é lenevit ku totul. Pănea, înția trebuință a vieții, se țopește prin multa contribuție și alte plăți ce mai sânt. Din pricina ațeașta pe masa bietului roman ku anii întregi nu vezi alta de kât mlaui (păne fâkută din porumb, kukuruz, prășoșiu). Sermane poet roman, bine kântași tu: «Sic vos non vobis fertis aratra boves» (așa voi boilor, nu pentru voi purtați aratul! (plugul).

Dar klădirea drumurilor, fațerea podurilor, furajul (ilișul) soldaților, kărțușile, plățile popilor și a notarilor, a puzitorilor de hotar și a vitelor, dar tirniile deregătorilor (să ierte ței nevinoșai), în urmă robotele domnești, kare, să remăie vorba între noi, e legea țea mai înkărkătoare, kăci după o lege a «volniciei și a întămplării» unii merg kăte doș, trei, alții și kăte patru, ba și kăte çinçi zile în septămână după o moșioară san după 1 1/2; adaoș poștările cele nenumbate: zeciușala, klăvile, kăratul grăului și a nutrețului, țesutul, torsul, smulgerea inului și a kăpereii, kulegerea kimnului ș. a. Mai inkolo dărbăgirea pământurilor, înmulțirea poporului, mulțimea kopiilor, multele serbătorî, ekonomia patriarhală, prejudețele și superstiția și Dumnezeu mai știe kăte altele. „Si ațeașta toate se întămplă în komitate ka și în pământul kăiesk, kăci și akolo au sasi iobagi romanî și în sekuime iar așa. Pe toate ațeașta, kare adaoș la olaltă fak ațel jalnik întreg, din kare așoi ka dintr'un isvor nevăzut se revărsă asupra poporului nostru nefericirea, și kare kând ar fi deosebi una kăte una, inkă ar fi în stare a neferici ku vreme pe o plasă de lokuitori, a o fațe timpită, a o kutropi, a o aduce la o nulă, a o omori ku o moarte lină, pe

toate ațeașta zik a le deskrie mai pe larg, nu îngăduie înguștimea ațestei foii. Ku toate ațeașta țele țe leam zis și leam enumerat pănă aci, inkă sokotesk kă vor fi destule, ka să puteți zice ku mine, kă starea de astăzi a romanilor din patria noastră este tristă...

Fie'mi ertat ka de inkiere a atinge rezultatele țelor zise pănă aci. Din ațele la lokul țentei pune kutropiul ațea kutropire morală kreskătoare pe zi țe merge, kare de o parte se învederează prin păktoasa aplekare la bețe și lotărie, prin puneri de fok și omoruri, prin întunețimea minții și prin neapukarea de țe é mai bun; iar de altă parte prin nekredință și trădătorie, prin lingușire și viklenie, prin fătărie și pofță de răsbunare, vai de lok! toate ațeașta adeseori și prea p'ruit. Din ațeașta unele se vor lămuri mai țerziu. De aci se poate esplikă și ațea slăbiciune totală mai preste tot (?), ba poțiu zice strikăciune, a kărei triste urmări sânt fericea de lukru ka mai niți o nație alta (?), ușoara suferire și în țea mai rea temniță; aței bărbăți strimbăi, gușai, çiușgi și prunçi kilabi ku ațet mai mulți; totala degenerare a fisionomiilor frumoase romane și mai mult de kât toate deașta mortalitate țe se arată între ei dela un timp inkoașe. Din ațeașta se poate esplikă și ațea împregiurare supărătoare, kă în ațest popor semința răului prinde rădăcini așa kând. Aci zăce pricina ațelei sărbătii kumplete, înțru kare vedem pe partea mare a ațestui popor, kare se adeverește deplin ku mardăria în kasele, în veșmintele și în hrana lor, multa sărbătie de ideii, și mai mult ka toate restanția de contribuție pe doș și pe mai mulți ani;... din ațeașta se poate lua măsura de țikloșia ațestui popor, înțru kare el zăce dela un timp inkoașe și dela kare numai un paș mai este pănă la periciune.)* Dar inkă ne'păkăciunea țe se aude pe iți pe kolo, ferbintea așterpare a dietei și a regulărilor arbariale, skărirea prețului sării și a contribuției, akărei nădejde sună din toate gurile, ura în kontra apuzitorilor lor, și iarăș lauda asupra ațelora kari kăvântă lăngă ei, sau fak ori și țe în al lor interes ș. a. Çe sânt ațeașta altă, dekât mărțurii strigătoare: kă soartea

*) Noi din partene nu negăm ațeașta țe apleakă auktorul artikolului la starea și la karakterul romanilor; toate pot fi adeverate, numai nu preste tot, ci pe la unele ținuturi mai mult dekât pe la altele. Dar vom nega pănă la moarte, kă ațest karakter negru, fioros, ar fi numai al poporului romanesk țran, ci el se poate apleka tot așa bine și ku ațelaș drept la mai multe alte popoare. Çitiți de Polonia, de Rusia, de Neapol, de Irlandia, de unele provinții nemțesti, kiar de săku în V. Ujs. din 1845, ba tokma și de țranii franțozi în mai multe părți și vă konvingeți.

Țăranilor patriei noastre preste tot e trist și că trebuie să o înbunătățim cât mai curând.

II.

Kum să ajutăm la starea aceasta?

Prekum relele sunt materiale și spirituale, așa mijloacele vindecătoare trebuie se fie de două feluri.

Eu le voi desfășura unele cu altele.

Deci mai întâi: prin așezarea unei legi urbariale, arătoare de ori ce despotism, fie acela asupra persoanei sau a averii iobagului, deșteptătoriu de lucru, de osteneală și industrie preste tot, — și iarăși lege pentru răscurmărea zecuielilor, pentru de a se putea răscurmăra iobagiul pe vecie, kum și o altă lege suferitoare, pe iobagii cărui se vor fi răscurmărat, să fie reprezentată în adunările de komitat. — Nainte de toate deklar, că eu n'am în kuget nikăiri a stoarce materia de kare vorbesk, nici a da vreă regulă de îndreptariu, ku atât mai puțin la punctul acesta, după ce de o parte H. Z. (un graf) skrise mai mulți artikoli spre skopul acesta, și iarăși de alta, pentru că kred că prințipele prințitoare la urbariu sunt parte mare statornice rână akuma. Preste aceasta nici au putut fi acela skopul meu. Eu am kugetat odată și mai de multe ori despre soarta românilor. Fiind că viețuiesk între ei, trebuim să fak aceasta și fără voia mea. Kăutaiu împregiur după mijloace, kum li s'ar putea ajuta, și nainte de toate kugetul imi șopti regulara urbarială. Deci în privința acestei kause numai într'atrea skot aci kăte-va idei simple, în cât azelea stau în legăminte ku materia mea. Într'aceea eu pochiu diserta măkar rână la zioa de apoi, cele de făkut tot le vor implini alții. Deci unii jurăni bătărâni n'au privinț a se skăndăli în sincherele mele diskursuri.

Eu, ce e drept, sunt din numărul avelora, cărui regulara urbarială nici dekum nu o kred a fi singura bunătate, un non plus ultra pentru iobagi, kum și pentru înflorirea agrikulturei și a patriei, ci eu mă țiu de învâțtura avelora, cărui pretind râmânt liber, proprietate personală și libertate civilă. «Un râmânt iobăgesk nu poate produse oameni liberi» — zice un reputit skriitoriu german, și eu țiu ku acesta. Ku toate acestea privind la împregiurările patriei, anunit de o parte că nobilimea noastră mai toată se îngrozește de răscurmărea totală a iobagilor, de alta iarăși la starea tikăloasă a moralității și a averii sârăchimii noastre*), la lipsa mijloacelor răscurmăririi kare ar fi sau bani gata, sau un bank patriotik inte-

*) În Transilvania poporul de rând are numire komună karakteristik și mult semnătoare de «sârăchime» (kăiar și în legi: misera plebs contribuens).

meiet în interesul țăranilor; kumrând mai înkolo azele mari skimbări ce s'ar kășuna neapărat prin îndreptarea celei mai bune măsură, turburându-se foarte starea de akum a lucrurilor, în vreme ce o măsură numai «bună» s'ar putea introduce ku skimbare și mai puțin; în sfârșit rânind în oki azele asiomă, kumcă n'ar fi bine a skoate deodată la lumină mare pe cel kare suferi o noapte lungă întru întunecimea temniței, și iarăși, că nu é bine a deskide poporului nădejdea la drepturi spre a kăror kăștigare îi lipsesk mijloacele; kumrând acestea toate deokamdată ș sokoti că ar fi destul ka, să se determine prin legi pentru țărani și taksaliștii din toată patria toate kompetințele și datorințele kondiției lor iobăgești, puțința de a se răscurmăra, de a merge și de a mișka, felul și măsură pedepselor, kondițiile răscurmăririi zecuielilor, raporturile țăranilor kătră deregătorii patriei, ai ținutului, kătră cei publici și kătră ai kăușilor, kătră cei lokalii, kătră nobili, cetățeni și komțărani ai lor. — Prin aceasta lăkuitorii iobagi din patrie trekători ku numărul peste un milion (departe în sus), preste tot sârăchimea ar skăpa dintr'odată de nesiguritatea proprietății și a datorilor, de despotismul unor proprietari și deregători de kurte și de multe alte tiranii asuprațoare. Legea ar defige terminul îndatoririlor proprietariului și a țăranului de o potrivă, și ori kând o parte ar vrea a trece hotarul fără învoirea celorlalte, linia konducătoare ar fi legea, în a kărei putere pretinsetoriul ar fi readus în kămpul dreptului. N'am trebuinț a vă spune, că s'ar năța reptul țăranului dăcă el ar ști, că rână va răsponde datorințelor sale, nimini nu'l va despăca de proprietate, că cel mai dulce rod al krunțelor sale sudori nu'l va lua altul, ce e mai bun, uu va alege străinul pe seama sa, că oamenii silelor nu'l vor turbura în ceea ce au kăștigat ku a sa osteneală, că dând regelui ce este al regelui și proprietariului ce este al acestuia, în kășuța și în mișka sa moșioară își va putea petrece zilele fără temere de a fi alungat, ba kumcă el prin a sa silinț odată va putea răscurmăra azele moșioară fărându-și proprietate a sa. Acestea le mai ziseră destui; de altmătrelea inkă le știu toți kării au idee despre ceea ce numim «al meu» «al tău,» ku un simț atât de kălduros, toți kării au kăștigat măkar un krețariu ku a sa osteneală și toți kării kunosk fermekătoarea putere a proprietății personale kare este cea mai inkordătoare reană a sîrguinței omenești.

Însă azele lege va fi foarte folositoare și pentru proprietari. Nesiguritatea arășă și stînderi rână akum pe proprietariu ka și pe iobagii săi. El nici odată nu putu kalkula pe sigur ku întreprinderile sale, cele de făkut nu le putu determina întokma kum doria și kum ar fi putut face, dăcă era lege, de kareea

să se lipsiască, kareă săi serbiască de temelii porun-
cilor sale! După ce datorințele iobăgești sânt deter-
minate numai după planul și voia proprietarilor,
apoi românii când li se mai cere și peste aceasta,
firește că sau siliți, sau nici de cum nu mai vreu a
da proprietarilor ajutorii; însă pentru aceasta cum li
se mulțumește, iar știm cu toții. Despot și serb, din
poruncă și de frică askultoriiu este rână akum unul
și altul. Unul rână akum se kucherește pentru grație
silită; celelalt îi cere slujba poruncind, și se îndu-
plecă la câte ceva injurând. Pe viitorii are a domni
între ei împrumuta omenire, încredere și bunăvoință.
Unul va face de bună voie și bucuros, pentru că să
fakă și altul tot asemenea. Cesta va pretinde după
dreptul ce are, cela va împlini kondus de simțul ome-
nimii. Învoială împrumută legimintă va fi legăminte
între ei, iar nu lanț urit de sclavă, poziție nutritoare
de ură. Proprietariul va căuta mărirea sa în nobili-
tatea karakterului, în prăzirea drepturilor, iar nu ca
rână aci, în cruzime, în tirănie și injurături; ioba-
giul va învăța a-și simți omenitatea, a se prețui pe
sine, a căuta stare mai bună. Românii vor înceta a
prini cu ură la nemeși, pe kari rână akum iau ținut
de arșătorii lor. Dușmănia inimilor se va prefăce
cu încetul în simț demolitoriu și împrăkătoriu. Ioba-
giul va ajunge la drepturi și voință proprie, kredin-
chos, muncitoriu, dar nu sclav arș, pe kare îl leagă
numai frica și tirania către al său domn; pre cum
iarăș proprietariul va fi patronul țrănilor singurorii
și tatăl oamenilor către le pasă de interesele patriei.
Ah! ce inimă bună și ce prătrundere adânkă avu a-
cel domnitoriu, kare zicea că-i este rușine a domni
preste popor de serbi! —

(Va urmă.)

CURIER DE AMBE-SEXE.

Periodul V. al acestei foi koprinde, următoarele
artikole:

Istoria civilizației Europei dela Guizot —
Lekția I, II, și III.

Poesie — O dimineață pe Karaïman de D. Bol-
hak, — Mihaida kântul I; — Melodii Ebraice dela
Lord Byron; — Sappo: la Venere, la amant. —
Plerada de D. G. Asaki. — Mihnea și Baba de D.
Bolintineanul. — Gerusalem liberata, Cântul VII. —
Degitul lui Dumnezeu dramă. — Canticul Canticilor. —
Psalmul XVII.

Litteratură — Esiod — Omer. — Pindar. —
Sappo — despre metru Sappicu. — Eshil — Sofokle —
Euripide — Aristofane. — Archilochu — Teokrit. —
Anakreonte. — Tasso Torquato. — Note la Michaida. —
Câteva kestiuni asupra limbii române. — Vokabular
la Gerusalem Liberata; vokabular general la perio-
dul V și la cele precedente.

Educație — Sturdiment, Orgoliu — Koketărie,
pedantismu, urite maniere — Îndoit skopol, minte Ro-
mantikă. — Villa Giordani.

Kăji vor voi a avea această karte întreagă, vor fa-
ce kunoskut Redakției Kurierului. Prețul a 12 Nu-
mere este cel știut 24 lei iar voind a avea Vokabularul
întreg, se va plăti 28 lei.

Periodul VI.

Va koprinde cele următoare:

I. Un kurs de viețele Istoriilor, oratorilor și filo-
sofilor celebri ai anticeii Grecii: Erodot, Tucidide,
Senofonte, Plutarhu; Demostene, Isokrate, Lisia;
Pitagora, Sokrate, Platon, Aristotele...

II. Kântul IV și V din Orlando Furioso al lui A-
riosto; Kântul II. din Michaida.

III. Trei nubele interesante pentru educația kopil-
lelor.

IV. Urmare din istoria civilizației, lekția IV, V
și VI.

V. Nunelle, Poesii și artikole de litteratură.

Doritorii de a se prenumăra pe următorul period
VI, vor suskrie acest billet. Pot suskrie tot într'nsul
și despre periodul trecut V.

Epitropia Spitalului Brâncovenesk și a Bisericii Domniți Bâlași.

Fiind că la viitorul Sf. George 1847, se împlinesțe
soroakul arenzilor mai jos arătatorilor moșii, și anume:

Komoșteni, Gighira, și Ginchova } sud Dolj.
Măceșurile, sârbesk și românesk

Dăbuleni } sud Romanați.
Stoienesti

Găujani, sud Vlașka.

Nekșești și Riiși, sud Teleorman.

Krovu } sud Dimbovița.
Mătsaru și }
Săvești i Braniștea

Fundeni, sud Saak.

Răsturnați, lângă Poșta Mărgineni, sud Buzău.

Mătsăska i Buciumeanka, sud Ialomița.

Gurbănești } sud Ilfov.
Ciurneriku, sau Kula

Kare se vor arendui cu mezat prin trei strigări în
sala acestui Spital, la I-ii, la 7, și 16, alle viitorului
Noembrie. Doritorii să vor arăta la însemnatele so-
roache, unde vor vedea kondițiile, și să vor înființa la
înțria și a doa strigare kezași destoînici, ca și epi-
tropia să aibă vreme pînă la atreia strigare a cher-
ta kalitățile lor.

R., I. D. N.